

LBRIS

We know
books

NAGHIB MAHFUZ PALATUL DORINȚEI

*Traducere din limba arabă și note
de Nicolae Dobrișan*

Naghib Mahfuz (1911–2006), unul dintre cei mai importanți scriitori egipteni, s-a născut în Cairo, într-o familie musulmană din clasa de mijloc, și a primit o educație religioasă foarte strictă. După absolvirea liceului, în 1930 a fost admis la Universitatea din Cairo, unde a studiat filozofia. La încheierea studiilor, a lucrat o vreme în administrația universității, apoi a devenit funcționar de stat în Ministerul Cultelor. A scris numeroase romane și volume de nuvele, romanele sale fiind împărțite de către cercetători în trei etape: etapa romanelor istorice – *Jocul destinului*, *Rhadopis din Nubia*, *Teba în război*; etapa romanelor sociale – care începe cu *Noul Cairo* și se sfârșește cu ciclul cunoscut sub numele de *Trilogie* și alcătuit din *O plimbare prin palat*, *Palatul dorinței* și *Strada Zahărului*; etapa romanelor filozofice – *Copiii de pe ulița noastră*, *Hoțul și câinii*, *Prepeșițele și toamna*, *Drumul*. Urmează alte romane, printre care *Pălăvrăgeală pe Nil*, *Miramar*, *O mie și una de nopți și zile* sau *Akhenaton*, *cel ce sălășluiește în adevăr*. În 1988 i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Literatură.

LITERA
București

Qasr eș-Şawq
Naghib Mahfuz
Copyright © 1957 Naghib Mahfuz
Ediție publicată pentru prima dată
în limba arabă în 1957 cu titlul
Qasr eș-Şawq
Traducere publicată prin înțelegere
cu American University in Cairo Press

Carte Pentru Toți este parte
a Grupului Editorial Litera
tel.: 0374 82 66 35;
021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Palatul dorinței
Naghib Mahfuz
Copyright © 2021
Grup Media Litera
pentru prezenta ediție
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Mihaela Serea
Corector: Cătălina Călinescu
Copertă: Bogdan Miltea
Tehnoredactare și prepress:
Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naționale a României
MAHFUZ, NAGHIB
Palatul dorinței / Naghib Mahfuz;
trad. din lb. arabă și note: Nicolae
Dobrișan. – București: Litera, 2021
ISBN 978-606-33-7372-5

I. Dobrișan, Nicolae (trad.; note)

821.412

Domnul Ahmad Abd el-Gawad închise poarta și porni agale spre casă, învăluit în lumina blândă a stelelor. Simțea vârful ascuțit al bastonului afundându-se în praf de fiecare dată când se sprijinea în el. Trupul îi ardea ca jarul. Ar fi vrut în clipa aceea să se spele pe față și pe gât cu apă rece, să stingă – chiar și numai pentru o clipă – dogoarea de iulie și pălălăile din capul și din trupul său. La gândul apei reci se învioră puțin, iar fruntea i se mai descreți. Se strecură pe ușa de la intrare și zări lumina slabă dansând pe pereți. Mișcarea ei trăda tremurul mâinii care ținea lampa. Urcă treptele, sprijinindu-se cu o mână de balustradă și cu cealaltă în baston. Loviturile succesive dobândiseră de mult un ritm propriu, cu totul aparte, care ajunsese să-l dea de gol, la fel cum o făceau și trăsăturile feței. În capul scării îl întâmpină ca de obicei Amina, cu lampa în mână. Când ajunsese lângă ea, se opri să-și tragă răsuflarea. Pieptul i se înălța și cobora pripit, trădând efortul.

– Bună seara! zise el.

– Bună seara, Stăpâne! Îngăimă Amina și porni cu lampa înaintea lui.

Când trecu pragul dormitorului, Stăpânul iuți pasul spre canapea și trupul mătăhălos se prăbuși pe ea, făcând să geamă toate arcurile. Puse bastonul deoparte, își scoase *tarbușul*¹ și-și sprijini ceafa de spătar. Întinse picioarele, făcând ca poalele *gubbei*² să alunece în lături, lăsând să se vadă caftanul de dedesubt și izmenele îndesate în ciorapi. Închise ochii și se apucă să-și tamponeze cu batista fruntea, gâtul și obrajii. Amina pusese lampa pe masă și rămăsese în picioare, așteptându-l să se ridice pentru a-l putea ajuta să se dezbrace. Îl urmărea cu atenție și neliniște. Ar fi vrut să-l roage să renunțe la petreceri; își dădea seama că nu se mai potriveau cu sănătatea lui, dar nu prea știa cum să-și spună părerea.

Trecură câteva minute până să deschidă din nou ochii. Atunci își scoase din caftan ceasul cu lanț de aur și inelul cu olmaz de pe deget și le puse în *tarbuș*. Apoi se ridică, lăsând-o pe Amina să-l ajute să-și dea jos *gubba* și caftanul. În clipa aceea, trupul îi apărură în toată masivitatea lui: lung, lat și mătăhălos. Dacă n-ar fi fost acele fire albe la tâmple!... În timp ce-și vâră capul prin deschizătura *ghilbabului*³, izbucni pe

¹ Un fel de fes, introdus de guvernul otoman pe la mijlocul secolului al XIX-lea în toate provinciile Imperiului pentru a înlocui turbanul, considerat simbol al conservatorismului. În zilele noastre, el este purtat mai ales în Egipt.

² Rostirea egipteană a cuvântului *djubba* – haină lungă și largă, giubea

³ Un fel de cămașă lungă și largă, purtată de obicei în casă

neașteptate în hohote de râs; își aduse aminte de domnul Ali Abd el-Rahim, care vomase în noaptea aceea și încercase să se justifice, acuzând un deranjament la stomac. Tovarășii de petrecere făcuseră mare haz și nu se sfiiseră să-l ocărăască, acuzându-l că nu mai ține la băutura, insistând că nu toți bărbații sunt în stare să o ducă până la sfârșitul zilelor și așa mai departe... Domnul Ali se înfuriase și se străduise din toate puterile să respingă vorbele lor de ocară. Ce ciudat! Unii oameni dau atâta atenție lucrurilor mărunte! Dar de ce să se mai mire, când și el se lăudase în toiul sfadei că poate să bea cât o crâșmă întreagă fără să i se facă rău la stomac?!

Se așeză din nou pe canapea și întinse tăcut picioarele în direcția Aminei. Ea se aplecă și-i scoase pantofii și ciorapii, apoi ieși pentru câteva clipe și se întoarse cu ligheanul și ibricul. Îi turnă apă, ajutându-l să se spele pe cap, pe față și pe gât. Îl văzu în cele din urmă așezându-se pe canapea înaintea ferestrei care dădea spre curte, cu picioarele ghemuite sub el, pentru a simți în față boarea răcoroasă ce luneca printre zăbrele.

– Ce zăpușeală cumplită vara asta! exclamă el.

– Domnul să fie bun cu noi! bombăni Amina în vreme ce trăgea salteluța de sub pat.

Se așeză alături, cu picioarele adunate sub ea, oftă și continuă:

– În toată casa e zăpușeală! Și la bucătărie... Doar pe terasă se mai poate trăi, după asfințitul soarelui...

Cum stătea așa ghemuită, părea alta decât cea de odinioară. Se mai subțiasse, iar fața i se alungise. Sau poate că părea așa din pricina obrajilor care începuseră

UBRIS | We know books

să se ofilească. De sub basma îi ieșeau câteva șuvițe albe, făcând-o să pară mai bătrână decât era în realitate. Și alunița din obraz se schimbase – parcă se făcuse ceva mai mare. Pe lângă supunerea și smerenia de altădată, toată ființa ei emana acum tristețe și plictiseală. În prima clipă când și-a dat seama cât de mult s-a schimbat, a tresărit tulburată; apoi a încercat să se împace cu noua situație, spunându-și că este o expresie a propriei suferințe. Curând după asta a început să-și pună întrebări, căutând să le găsească răspunsuri. De vreme ce mai are de trăit, trebuie să fie zdravănă! De bună seamă! Doar și ceilalți au nevoie ca ea să fie zdravănă! Oare cum ar mai putea lucrurile să fie întoarse înapoi?! Anii au trecut atât de repede, fără să-și dea seama... Poate că n-au fost atât de mulți încât să justifice o asemenea schimbare... dar, oricum, au lăsat urme adânci...

Stătea noapte de noapte în balconul cu grilaj, urmărind strada prin deschizătura îngustă din mijlocul lui. Aceeași stradă neschimbată de-o viață! Iar ea se schimbă mereu!

Glasul ospătarului de la cafenea se ridică în văzduh și ajungea ca un ecou stins până la dormitorul cufundat în tăcere. Amina se uită cu coada ochiului spre Stăpân și zâmbi.

Îi este atât de dragă strada aceasta care noaptea rămâne trează, ținându-i tovărășie! Este prietenul ei nedespărțit, veșnic prezent în spatele grilajului, chiar dacă n-a știut niciodată nimic despre existența Aminei. Fiecare clădire și fiecare palmă de pământ de pe această stradă are un loc în sufletul ei. Clienții cafenelei

sunt glasuri ce prind viață, stăruindu-i neconținut în urechi: ospătarul care nu tace o clipă, glasul răgușit care comentează întâmplările de peste zi fără să obosească ori să se necăjească vreodată, glasul nervos al bărbatului care-și încearcă norocul la domino, glasul tatălui care noapte de noapte este întrebat ce mai face Haniyya – fetița cu tusea convulsivă – și care are întotdeauna același răspuns: „Leacul și speranța sunt la Domnul...” Of... balconul acesta părea să fie colțul ei special din cafenea. Amintirile străzii i se perindară prin fața ochilor, cu toate că nu și-i ridică nici o clipă de la capul sprijinit pe spătarul canapelei. Când șuvoiul lor se frânse, întreaga atenție i se concentra asupra petelor roșii ce stăruiau în obrajii Stăpânului și cu care începuse să se obișnuiască în ultima vreme. Nu-i era deloc pe plac figura lui ostentivă și congestionată.

– Se simte bine Stăpânul meu? întrebă ea temătoare.

– Har Domnului! bombăni el, ridicându-și capul.

Ce aer groaznic!

Unii prieteni au încercat să-l convingă cum că vinul ar fi băutura cea mai potrivită pentru căldura verii. El nu-l suportă însă cu nici un chip. Sau whisky, sau nimic! Acum trebuie să tragă ponoasele pentru beția din nopțile fierbinți de vară! A râs foarte mult în noaptea aceea. Simțise că-l dor venele gâtului de atâta râs. De ce oare se amuzase atâta?! Nu-și mai aduce aminte aproape nimic. De fapt, nu e chiar nimic de povestit. Atmosfera fusese atât de încărcată, încât orice atingere provoca scânteii. Ibrahim el-Far spusese la un moment dat: „A plecat Alexandria de la Saad la Paris astăzi”, în

UBRIS | We know books

loc de „Astăzi a plecat Saad de la Alexandria la Paris“¹. Deși fusese o greșeală banală, au izbucnit cu toții în râs, socotind vorbele lui o consecință a beției.

Pe urmă au continuat ceilalți jocul de cuvinte: „Va rămâne să negocieze până când se va însănătoși, iar după aceea va pleca la invitație, răspunzând Londrei, pe care o va primi de la...“ sau „Îl va primi pe Ramsay MacDonald de la independența alianței“ sau „Se va întoarce cu Egiptul pentru independență“. Începuseră să discute despre negocierile anticipate, însoțindu-și comentariile cu tot soiul de glume care li se păreau nimerite.

În ciuda faptului că se lăuda cu numeroșii săi amici, Stăpânul nu avea decât trei prieteni adevărați: Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim și Ibrabim el-Far. N-ar fi putut să-și imagineze lumea fără ei! Niciodată nu era atât de fericit ca în clipele când vedea fețele lor radiind de bucurie.

¹ La 12 iulie 1924, Saad Zaghlul – devenit în ianuarie 1924 șef al cabinetului egiptean – a fost rănit într-un atentat; în aprilie, prim-ministrul laburist James Ramsay MacDonald îi adresase invitația de a merge la Londra pentru a discuta chestiunile rămase în suspensie între cele două țări; la 25 iulie, Saad Zaghlul a plecat la Paris pentru tratament; la 23 august, premierul britanic i-a repetat invitația și, la 23 septembrie 1924, Saad Zaghlul a sosit la Londra; cele câteva runde de convorbiri nu au dus la nici un rezultat, deoarece liderul egiptean a cerut retragerea trupelor britanice din Egipt și acordarea deplinei independențe țării sale, în vreme ce premierul britanic i-a propus încheierea unei alianțe care să dea dreptul Marii Britanii de a menține trupe în zona Canalului Suez.

Ochii lui visători întâlneau privirea curioasă a Aminei și el zise, ca și când ar fi vrut să-i reamintească de un lucru important:

– Măine...

– Cum aș putea să uit, Stăpâne? îl întrerupse ea zâmbind cu toată fața.

– Am auzit că rezultatele la bacalaureat n-au fost prea bune anul ăsta, zise el fără să-și ascundă mândria.

– Domnul să-l ajute să i se îndeplinească dorințele, iar nouă să ne dea viață lungă, ca să-l vedem și cu diplomă la terminarea facultății, răspunse ea împărțând mândria Stăpânului.

– Ai fost azi în Es-Sukkariyya? o întrebă el.

– Bineînțeles! I-am invitat pe toți și chiar vor veni. Doar bătrâna s-a scuzat, zicând că nu prea mai e în stare să umble și că băieții o să-l felicite pe Kamal și din partea ei...

– Azi m-am pomenit cu șeicul Mitwalli Abd es-Samad că-mi aduce amulete pentru copiii Khadigăi și ai Aîșei, zise Stăpânul, făcând semn cu bărbia spre *gubba*. Și mi-a urat să ajung să-mi facă amulete și pentru strănepoți. Apoi clătină din cap, zâmbind, și continuă: Allah poate face orice minune! Șeicul Mitwalli are optzeci de ani și se ține destul de bine...

– Domnul să-ți dea sănătate!

El rămase o clipă pe gânduri și făcu o socoteală pe degete.

– Dacă tata – Allah să fie îndurător cu el! – avea parte de mai multe zile, n-ar fi acum cu mult mai bătrân decât șeicul...

– Allah să-i ierte pe cei răposați!

După câteva clipe de tăcere la pomenirea răposăților, Stăpânul zise, ca și când și-ar fi adus aminte de ceva important:

– Zeinab a fost cerută în căsătorie...

– Adevărat? întrebă Amina, făcând ochii mari.

– Da! Mi-a spus chiar Muhammad Iffat în noaptea asta.

– Și cine a cerut-o?

– Un funcționar... unul, Muhammad Hasan... șeful registraturii de la învățământ...

– O fi în vârstă? întrebă ea cu teamă în glas.

– Nu prea! Trebuie să aibă vreo treizeci și cinci, treizeci și șase de ani... cel mult patruzeci... Apoi continuă ironic: Și-a încercat norocul cu țâncii și a dat greș... Cu tinerii care nu știu care le e rostul pe lume, vreau să zic... Acum o să-și încerce norocul și cu bărbați cu scaun la cap.

– Cred că Yasin i-ar fi fost mai potrivit, zise Amina cu părere de rău. Mai ales că au și copilul...

Asta era și părerea Stăpânului și stăruise îndelung pe lângă Muhammad Iffat, dar nu recunoscuseră față de soția lui, fiindcă nu-i convenea ca ea să-și dea seama de înfrângerea lui.

– Nu mai poți avea nici o încredere în el, zise Stăpânul supărat. Adevărul e că nici nu merită! De-aia nici n-am mai insistat. N-am socotit de cuviință să fac uz de prietenia noastră pentru a-l influența să accepte un lucru lipsit de noimă.

– Păcate ale tinereții peste care nu se poate trece cu vederea! bombăni Amina cu un fel de teamă.

Stăpânul socoti că ar putea totuși să-i destăinuie câte ceva din eforturile lui neizbutite și zise:

– Sigur că nu mi-e indiferentă soarta lui, dar Muhammad Iffat nu mi-a venit deloc în întâmpinare. „Te rog să mă ierți“, s-a scuzat el, „dar mi-e teamă să nu se strice prietenia noastră.“ Sau, altă dată când am încercat să intervin, mi-a răspuns: „Să știi că mi-e foarte greu să-ți refuz o rugămintă, însă prietenia noastră mi-e mai scumpă“. N-am mai putut zice nimic după toate astea.

Muhammad Iffat îi spusese într-adevăr aceste vorbe, dar o făcuse numai pentru a scăpa de insistența lui. Stăpânul dorea din tot sufletul să reînnoade rudenia cu el; pe de o parte pentru locul pe care acesta îl ocupa în sufletul său, iar pe de alta, pentru poziția familiei acestuia în societate. În plus, nu credea că va reuși să găsească o fată mai bună pentru Yasin. Dar n-a avut încotro și s-a lăsat păgubaș, mai ales că Muhammad Iffat i-a mai spus și câte ceva despre viața intimă a fiului său. „Să nu-mi spui că nici noi nu suntem altfel decât Yasin! Întru câtva suntem altfel decât el și, pe deasupra, pentru Zeinab vreau un om mai bun decât a avut mamă-sa!“

– Și Yasin știe? întrebă Amina.

– O să afle și el mâine, poimâine. Dar crezi că o să-i pese? El nu e în stare să priceapă ce este aceea o căsătorie onorabilă...

– Și Ridwan? zise Amina, clătînând din cap cu regret.

– O să rămână la bunicu-său! îi răspunse Stăpânul încruntându-se. Sau o să stea la mamă-sa, dacă n-o să

suporte să se despartă de ea... Oricum, n-o să fie prea simplu...

– Sărmanul de el! Tată-său într-o parte și mamă-sa în alta. Crezi c-ar fi în stare Zeinab să-l lase așa, de izbeliște?

– Nevoia te obligă! zise Stăpânul cu dispreț. Apoi întrebă: Când face vârsta? Nu-ți aduci aminte?

– E numai un pic mai mic decât Na'ima, fata Aîșei, și doar cu puțin mai mare decât Abd el-Mun'im, băiatul Khadigăi..., răspuse Amina, după ce stătu un timp pe gânduri. Trebuie să aibă vreo cinci ani, Stăpâne... Peste vreo doi ani poate să-l ia tată-său înapoi, nu-i așa, Stăpâne?

– Om trăi și-om vedea..., răspuse el, căscând.

Apoi, ca și când în clipa aceea și-ar fi adus aminte, adăugă:

– Și-a fost și însurat... Noul soț, vreau să zic...

– Și-o fi având și copii?

– Nu. N-are copii de la prima nevastă.

– Probabil că de asta i-o fi plăcut lui Muhammad Iffat.

– Nu-i chiar de neglijat nici hramul pe care-l poartă, zise Stăpânul nemulțumit.

– Dacă e vorba de hram, nu cred că cineva ar putea să-l întreacă pe băiatul tău, obiectă Amina. Cel puțin pentru tine... pentru poziția ta...

Stăpânul simți că-și iese din fire și-l blestemă în gând pe Muhammad Iffat, uitând că-i este prieten.

– Îți dai seama că, dacă n-ar fi fost prietenia noastră în primejdie, n-ar fi stat nici o clipă pe gânduri... Ar fi

venit imediat în întâmpinarea rugămintii mele, zise el încercând să se consoleze...

– Firește, firește, Stăpâne..., îi răspuse Amina. E vorba de o prietenie de-o viață... Nu-i glumă...

– Du lampa afară..., îngăimă el, căscând din nou.

Amina se ridică pentru a îndeplini porunca, iar el rămase câteva clipe cu ochii închiși. Apoi se ridică brusc și se întinse, încercând să alunge starea aceea de moleșeală. Se târi până la pat și se trânti pe el. Ce este oare mai plăcut decât să te întinzi pe pat când te biruie oboseala?! Simte într-adevăr că îi pulsează tâmpile, dar nu uită nimic, este perfect lucid. N-are de ce să se plângă! Sigur că nu mai poate fi vorba de seninătatea de odinioară, dar oricum... Așa se întâmplă când rămânem singuri; simțim că am pierdut ceva care nu se mai poate întoarce. A rămas undeva în trecut, ca o umbră palidă, întocmai cum se strecoară lumina asta slabă prin ferestruica ușii. În orice caz, n-are motive să se plângă! Trebuie să se bucure de viață și să spună cu glas tare ce gândește! Numai povestea asta cu Yasin de n-ar fi fost... Este problema care l-a frământat și în trecut, care nu-i dă pace nici acum și, probabil, n-o să-i dea nici în viitor... La douăzeci și opt de ani nu mai ești un copil... Ești om în toată firea! Nu i-ar fi greu să-i găsească o nouă soție... dar nici „Allah nu schimbă starea unor oameni până ce ei nu schimbă ceea ce se află în suflete“¹. Când o să se așeze și băiatul ăsta cu adevărat, o să poată și el exclama din adâncul sufletului: „Slavă lui Allah!“ Dar ce zicea oare

¹ Coran, 13:11

Muhammad Iffat? Zicea că hălăduiește prin locurile rău famate din El-Azbakiyya?! Pe vremea lui, El-Azbakiyya era cu totul altceva! De câte ori nu s-a înfiorat, aducându-și aminte de tavernele ei și nu s-a simțit ispitit să se întoarcă la ele pentru a reinvia trecutul! Slavă Domnului că a aflat de povestea lui Yasin înainte de a se lăsa ademenit de diavol. „Să lăsăm drumul larg deschis în fața copiilor noștri! La început nu te-au lăsat australienii¹ să te întorci în El-Azbakiyya, iar acum nu te mai lasă catârul de fiu-tău!“

2

La revărsatul zorilor, de jos, de la bucătărie, începură să răzbată zgomotele înfundate ale aluatului lovit cu furie, acoperite din când în când de cântecul cocoșilor. *Umm*¹ Hanafi se aplecase cu trupul ei mătăhălos asupra copăii pline. În lumina slabă a lămpii de pe cuptor, fața ei părea încă tânără. Anii nu se vedeau nici în părul ei, doar o umbră de tristețe se deslușea în trăsăturile care deveniseră mai aspre. Pe scaunul din dreapta ei ședea Amina, primind bucățile de cocă și întinzându-le pe un strat subțire de făină. La un moment dat, *umm* Hanafi se opri din lucru, își șterse cu brațul broboanele de sudoare de pe frunte și, agităndu-și pumnul îmbrăcat în aluatul alb semănând cu o mănuișă de box, i se adresă Aminei cu un glas ce trăda preocuparea:

---

¹ La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, el putând să existe sau să fie doar așteptat sau dorit; de aceea, foarte des se întâlnesc nume compuse în care intră cuvintele *umm* – „mama lui (cutare)“ – și *abu* – „tatăl lui (cutare)“.

---

¹ Aluzie la australienii care făceau parte din trupele britanice staționate în Egipt